

ФРЕДЕРИК ПОЛ ТУНЕЛ ПОД СВЕТА

Превод от английски: Виолета Чушкова, 1985

chitanka.info

На 15 юни сутринта Гай Бъркхарт се събуди от собствения си вик.

През целия си живот не бе сънувал така реално. В ушите му все още гърмеше оглушителният взрив и стържещият звук от разкъсан метал, усещаше могъщия тласък, който го бе изхвърлил от леглото, и парещата вълна от горещина.

Надигна се трескаво, огледа се, и като видя тихата стая и ярката слънчева светлина, нахлуваща през прозореца, не повярва на очите си.

— Мери? — изхриптя той.

Жена му я нямаше в леглото до него. Одејлата бяха отметнати встрани и смачкани, като че ли току-що бе станала. Споменът за съня бе така натрапчив, че той неволно зашари с очи по пода да се убеди, че сънуваният взрив не бе я изхвърлил там.

Жена му обаче я нямаше. „Разбира се, че няма да е там“ — рече си той, като гледаше познатата тоалетна масичка и ниското кресло, непокътнатия прозорец и стената без пукнатини. Било е само сън.

— Гай? — повика го тревожно жена му от долната площадка на вътрешната стълба. — Гай, скъпи, добре ли си?

— Разбира се — отговори той със слаб глас.

Настъпи мълчание. После Мери заговори колебливо:

— Закуската е готова. Сигурен ли си, че си добре? Стори ми се, че викаш.

Бъркхарт отвърна с по-уверен глас:

— Сънувах кошмарен сън, мила. Веднага слизам.

Докато стоеше под душа, обливайки се с любимата си хладка вода с одеколон, той си мислеше, че това бе един ужасен сън. Впрочем кошмарите сега са нещо обикновено, особено кошмарите за взривове. Кой не е сънувал взривове през последните тридесет години на масова психоза от водородната бомба?

Оказа се, че и Мери е сънувала взривове — когато започна да ѝ разказва кошмара си, тя го прекъсна:

— *Наистина* ли? — гласът ѝ прозвуча учудено. — Но, мили, та аз сънувах същото нещо! Да, почти същото. Наистина *нищо* не чух. Сънувах, че се събуждам от нещо, последва някакъв трясък и след това нещо ме удари по главата. И това бе всичко. Прилича ли на твоя сън?

Бъркхарт се окашля.

— Хм, не съвсем — рече той.

Мери не беше от жените, които притежават силата на мъж и храбростта на тигър. Не бе необходимо, помисли си той, да ѝ разказва съня с всички подробности, които го правеха толкова правдив. Нямаше нужда да и споменава за натрошените ребра, нито за солените мехури в гърлото му, нито за мъчителното усещане, че това е смъртта.

— Може би наистина е станала някаква експлозия в центъра на града — каза той. — Може би сме я чули и това ни е накарало да сънуваме такива неща.

Мери се пресегна и го погали разсеяно по ръката.

— Може би — съгласи се тя. — Вече е почти осем и половина, мили. Няма ли да побързаш? Иначе ще закъснееш за кантората.

Той набързо изгълта закуската си, целуна я и изтича навън — бързаше не толкова за да не закъснее за работа, колкото за да разбере дали предположението му е правилно.

Търговският център на Тайлъртън обаче изглеждаше абсолютно същият. Седнал в автобуса, Бъркхарт гледаше внимателно през прозореца, като търсеше следи от експлозията. Следи нямаше никакви. Напротив, Тайлъртън изглеждаше по-добре от когато и да било преди. Денят бе прекрасен и ободряващ, небето — безоблачно, оградите — чисти и приветливи. Забеляза, че каменната сграда на Енергетично-светлинния тръст — единственият небостъргач в града — бе измита с пара — построеният в покрайнините завод на „Контро Кемикълс“ бе цяло наказание — димът от дестилационните каскадни съоръжения опушваше каменните стени на сградите.

В автобуса нямаше нито един познат, затова Бъркхарт не можеше да попита никого за експлозията. И когато слезе на ъгъла на Пето авеню и Лихайстрийт и автобусът отмина с приглушен рев, той бе вече почти убеден, че всичко е било само въображение.

Спря при будката за цигари във фоайето на сградата, в която се намираще кантората му, но зад щанда не беше Ралф. Човекът, които му подаде пакета цигари, му бе непознат.

— А къде е мистър Стебинс? — попита Бъркхарт.

— Болен е, сър. Ще бъде на работа утре. Пакет „Марлин?“

— „Честърфийлд“ — поправи го Бъркхарт.

— Разбира се, сър — рече продавачът. Ала взе от рафта и му подаде през щанда някакъв непознат жълтозелен пакет.

— Опитайте тези, сър — предложи той. — Съдържат съставка против кашлица. Забелязвали ли сте как понякога обикновените цигари ви карат да кашляте?

— Никога не съм чувал за тази марка — каза недоверчиво Бъркхарт.

— Нищо чудно. Те са ново производство.

Бъркхарт се колебаеше и продавачът започна да го убеждава:

— Вижте какво, опитайте ги на моя отговорност. Ако не ги харесате, донесете ми празния пакет и аз ще ви върна парите. Съгласен ли сте?

Бъркхарт сви рамене.

— Всъщност какво губя?... Но ми дайте, моля, и пакет „Честърфийлд.“

Докато чакаше асансьора, той разпечата пакета и запали. „Не са лоши“ — реши той, макар че се отнасяше с подозрение към химически обработваните цигари. Мнението му за заместника на Ралф обаче бе лошо. Търговията в будката за цигари ще се превърне в дявол знае какво, ако продавачът подлага всеки клиент на такава настойчива обработка.

Вратата на асансьора се отвори с нисък, мелодичен звук. Бъркхарт се качи с още няколко души и им кимна. Когато вратата се затвори, тихата музика спря и високоговорителят от тавана на кабината започна обикновеното си рекламно предаване.

„Не, не *обикновено*“ — помисли си Бъркхарт. Той слушаше толкова много натрапчиви рекламни предавания, че вече ги пропускаше покрай ушите си, но програмата, която сега излъчваше местният радиовъзел, привлече вниманието му. Въпросът не беше само в това, че повечето от рекламираните стоки му бяха непознати — различен бе стилът на рекламата.

Предаваха глупави стихчета в досаден скоклив ритъм за безалкохолни напитки, които той никога не бе опитвал. След това две вероятно десетгодишни момчета забърбориха бързо за някакви бонбони, а после прогърмя властно звучен бас:

— Незабавно излезте и си купете НАЙ-ВКУСНИЯ „Чоко-байт“! Изяжте АРОМАТНИЯ СИ „Чоко-байт“ до трошичка! Купувайте „Чоко-байт“!

После — хленчещ женски глас:

— Как *искам* да имам хладилник „Фекъл“. Готова съм на *всичко*, за да имам хладилник „Фекъл“!

Бъркхарт стигна до етажата си и излезе от асансьора по средата на последната реклама. Предаването го бе изпълнило с някакъв смут. Рекламите хвалеха непознати стоки, създаваха чувство за нещо непривично и неизвестно.

За щастие обаче в кантората всичко бе наред, като изключим отсъствието на мистър Барт. Мис Миткин, която се прозяваше на писалището в приемната, не знаеше защо не е дошъл на работа.

— Телефонираха от дома му. Ще дойде на работа утре.

— Може да е отишъл в завода. Живее непосредствено до него.

— Възможно е — рече тя безразлично.

Изведнъж Бъркхарт се досети.

— Но днес е 15 юни! Денят, в които се подават данъчните декларации за тримесечието... той трябва да подпише декларацията!

Мис Миткин сви рамене, за да покаже, че това е грижа на Бъркхарт, а не нейна. След това отново се зае с ноктите си.

Силно ядосан, Бъркхарт отиде до писалището си. Естествено, би могъл да подпише данъчните декларации, както Барт, помисли си възмутено той. Това обаче не беше негова работа, а задължение на Барт, който трябваше да го изпълни в качеството си на шеф на градската кантора на „Контро Кемикъл“.

Реши да позвъни на Барт у дома или да се опита да го намери в завода, но веднага се отказа от тази мисъл. Всъщност персонала на завода го интересуваше съвсем малко и колкото по-рядко имаше работа с него, толкова по-добре. Веднъж отиде в завода с Барт и остана смутен и дори уплашен. Освен шепа администратори и инженери в завода нямаше жива душа... „По-точно *нищо* една жива душа — само машини“ — поправи се Бъркхарт, припомняйки си разказите на Барт.

Според думите на Барт всяка машина бе управлявана от компютър, който възпроизвежда в електронния си мозък истинската памет и ум на дадено човешко същество. Бе неприятно да се мисли за това. Барт се смееше и го уверяваше, че няма нищо чудовищно в това да ограбват гробищата и да поставят човешки мозъци в машините. Работата бе там, казваше той, че обичайните човешки реакции се пренасят от клетките на мозъка в подразделенията на електронната

памет. Това не бе вредно за човека, нито пък превръщаше машината в чудовище.

И все пак Бъркхарт бе смутен.

Той изостави мислите за Барт, за завода и останалите дреболии и се зае с данъчните декларации. Проверката на числата продължи до обед. „По памет и с помощта на своята данъчна книга Барт би свършил това само за десет минути“ — с възмущение си помисли той.

Запечатата декларациите в плик и влезе при мис Миткин.

— Тъй като днес мистър Барт отсъства, най-добре ще е да обядваме на смени — каза той. — Можете да излезете първа.

— Благодаря. — Без да бърза, мис Миткин издърпа чекмеджето на писалището, извади чантичката си и започна да си слага грим.

Бъркхарт ѝ протегна плика.

— Моля ви, пуснете го в пощенската кутия. Впрочем — една минута. Чудя се дали да не се обадя на Барт за всеки случай. Каза ли жена му дали той може да става до телефона?

— Не каза. — Мис Миткин старателно попиваше излишното червило с книжна салфетка. — Всъщност не се обади жена му. Телефонира дъщеря му и тя ми предаде, че е болен.

— Дъщеря му ли? — намръщи се Бъркхарт. — Мислех, че е на училище и че е заминала от града.

— Тя се обади — това е всичко, което знам по въпроса.

Бъркхарт се върна в стаята си и погледна с неприязън непрегледаната поща върху писалището. Не можеше да понася кошмарните сънища — проваляха му целия ден. По-добре да бе останал в леглото като Барт.

По пътя за вкъщи с Бъркхарт се случи нещо странно. На ъгъла, откъдето обикновено вземаше автобуса, имаше безредие — един човек така гръмогласно хвалеше някакъв нов начин за дълбоко замразяване, че той неволно отмина още една пряка. Видя, че автобусът идва, и се затича. Зад гърба му обаче някой го повика по име. Погледна през рамо — към него бързаше дребно човече, което изглеждаше много угрижено.

Само след миг той го позна. Това бе случаен негов познат на име Суонсън. Бъркхарт с досада отбеляза, че вече изпуска автобуса.

— Здравейте! — поздрави той.

Лицето на Суонсън изразяваше отчаяна решимост.

— Бъркхарт? — въпросът прозвучи боязливо и странно напрегнато. След това се закова мълчешком на мястото си, наблюдавайки лицето на Бъркхарт с нескривано очакване, което премина в слаба надежда и угасна като съжаление. „Гърси нещо, очаква някого“, помисли си Бъркхарт. Той обаче не знаеше как да му помогне.

Изкашля се и повтори:

— Здравейте, Суонсън.

Суонсън дори не показа, че е чул поздрава. Само въздъхна много дълбоко.

— Няма как — промърмори очевидно на себе си той. Кимна разсеяно на Бъркхарт и отмина.

Бъркхарт гледаше как приведените плещи на Суонсън изчезват в тълпата. „Какъв *странен* ден — помисли той — и колко неприятен! Всичко върви някак объркано.“

Докато пътуваше към къщи със следващия автобус, продължаваше да размишлява за това. Нищо ужасно или катастрофално, но съвсем необичайно. Човек живее собствения си живот като всички останали и у него се изгражда система от впечатления и реакции. *Знаеш* какво ще стане. Когато отваряш аптеката, *знаеш*, че бръснарят се намира на втората поличка, когато заключваш входната врата, *знаеш*, че трябва да я дръпнеш малко по-силно, за да щракне бравата.

В човешкия живот привичното внасят не изправните и идеално действащи предмети; внасят го онези, които са мъничко повредени — бравата, която заяжда, езичето на електрическия ключ на горната стълбищна площадка, което трябва да се щракне по-силно, защото пружинката е остаряла и отслабнала, изтривалката пред вратата, в която се спъваш.

Не може да се каже, че в живота на Бъркхарт бе станало нещо нередно, ала нередностите го преследваха. Например Барт не дойде на работа, макар че Барт никога не бе отсъствувал.

Бъркхарт размишляваше върху това през целия следобед. Мислеше и вечерта, въпреки опитите на жена му да го изкуши с партия бридж у съседите. Съседите Ани и Фарли Денерман му бяха приятни. Познаваше ги от деца. Но през цялата вечер и те бяха някак странни и замислени и той трябваше да изслуша оплакванията на Денерман от

лошите телефонни услуги и мнението на жена му за отвратителните телевизионни реклами напоследък.

Бъркхарт вече се канеше да постави световен рекорд по продължително мислене, когато около полунощ, както си лежеше в леглото, съвсем ненадейно — самият той бе изненадан, макар че по някакъв странен начин бе известен, че това трябва да се случи — той се обърна на другата страна и бързо заспа непробудно.

На 15 юни сутринта Бъркхарт се събуди с вик.

През целия си живот не бе сънувал така реално. В ушите му още гърмеше оглушителният взрив, усещаше взривната вълна, която го бе запокитила към стената. Изглеждаше странно, че се намира в леглото си и че в стаята нищо не се е променило.

Жена му се изкачваше тежко по стълбата.

— Скъпи! — извика тя. — Какво има?

— Нищо. Лоши сънища — измърмори той.

Тя пое дъх, притиснала ръка към сърцето си.

— Така ме разтревожи... — заговори сърдито.

Но шумът от улицата прекъсна думите ѝ. Разнесе се вой на сирени и звън на камбани — гръмогласните звуци бяха непоносими.

Двамата съпрузи се спогледаха и се втурнаха уплашено към прозореца.

Вместо ревящи пожарникарски коли по улицата минаваше бавно само един малък камион. Отгоре на кабината му бяха закрепени мощни високоговорители. Те издаваха пронизителен вой на сирени, който се усилваше и се смесваше с шума на мощни двигатели и камбанен звън. Това представляваше идеален магнетофонен запис на пристигащи пожарникарски коли, вдигнати под тревога.

— Мери, но това е противозаконно! — възкликна учудено Бъркхарт. — Знаеш ли какво правят те? Пуснали са магнетофонен запис на пожар. Какво ли са намислили?

— Може да е само шега — предположи жена му.

— Шега? Да събудят целия квартал в шест часа сутринта! — той поклати глава. — До десет минути полицията ще бъде тук. Ще в идиш.

Полицията обаче не дойде — нито след десет минути, нито покъсно. Които и да бяха шегаджиите с камиона, те очевидно имаха

разрешение от полицията за своите развлечения.

Камионът спря в средата на квартала и високоговорителите замлъкнаха за няколко минути. После се чу пукот и един оглушителен глас занарежда:

— Хладилници „Фекъл“! Хладилници „Фекъл“! Купете си на всяка цена хладилник „Фекъл“! „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“ ...

И това продължаваше до безкрайност. От прозорците на всеки дом в квартала вече надзъртаха хора. Не е достатъчно да се каже, че гласът бе мощен — беше направо оглушителен.

Бъркхарт извика силно към жена си, за да надвие врявата:

— Що за чудо е това „Фекъл“?

— Предполагам, че е някаква нова марка хладилници, скъпи — изкрещя тя в отговор.

Шумът изведнъж спря и камионът притихна. Бе все още мъгливо утро и слънчевите лъчи едва огряваха покривите на къщите. Не бе за вярване, че само допреди малко из тихия квартал бе кънтяло името на някакъв хладилник.

— Налудничав рекламен номер — рече горчиво Бъркхарт. Той се прозя и се отдръпна от прозореца. — Да бях се облякъл. Като че това е краят на...

Воят на високоговорителите го изненада — заплашваше да спуга тъпанчетата на ушите му. Дрезгав глас, по-гръмлив и от йерихонска тръба забоботи язвително:

— Имате ли хладилник? Той *вони!* Щом не е хладилник „Фекъл“, той *вони!* Щом е миналогодишен модел „Фекъл“, той *вони!* Само последният модел „Фекъл“ е истински хладилник. Кой си купуват хладилници „Ейджакс“? Глупавите. Кой си купуват хладилници „Трайпълколд“? Смахнатите. Не е ли последен модел „Фекъл“, всеки друг хладилник *вони!*

Говорещият се давеше от гняв:

— Предупреждавам ви! Незабавно излезте и си купете хладилник „Фекъл“! Побързайте! Бързайте да си купите „Фекъл“! Бързайте да си купите „Фекъл“! Бързайте, бързайте, бързайте! „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“...

Гласът най-сетне млъкна. Бъркхарт облиза устни. Успя само да каже на жена си:

— Може би трябва да повикаме полицията... — и високоговорителите отново загърмяха. Те го завариха неподготвен — бе предвидено да го заварят неподготвен. Те ревяха:

— „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“! Евтините хладилници само развалят продуктите ви. Ще се разболеете и ще повръщате. Ще се разболеете и ще умрете. Купете си „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“! Извадете парче месо от хладилника си и помиришете как вони и вижте колко е плесенясало! Купете си „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“! Ако не искате като глупаците да се храните с развалени вонящи продукти, постъпете като умен човек и си купете „Фекъл“, „Фекъл“, „Фекъл“...

Това вече не се понасяше. С трепереща ръка — пръстите му непрекъснато объркваха отворите на шайбата — Бъркхарт най-сетне успя да набере номера на местния полицейски участък. Даваше заето — явно не само на него му бе хрумвало да се обади в полицията — и докато трескаво избираше наново номера, шумът отвън престана.

Погледна през прозореца. Камионът бе заминал.

Бъркхарт разхлаби възела на вратовръзката си и поръча на сервитьора още един „Фрости-флип“. Поне в ресторант „Кристъл“ да не беше толкова *горещо*! Новобоядисаните в избеляло червено с яркожълти петна стени бяха отвратителни, а на всичко отгоре някой, изглежда, се бе заблудил, че сега е януари, а не юни, и в заведението бе поне с десет градуса по-топло, отколкото навън.

Той изпи своя „Фрости-флип“ на две глътки. Помисли си, че питието има някакъв особен, впрочем нелош, вкус. Действуваше ободряващо, сервитьорът не беше го подвел. Бъркхарт реши, че на път за дома трябва да купи от тази напитка — може би щеше да се хареса на Мери. Тя винаги се интересуваше от новостите.

Той се надигна трмаво тъкмо когато едно момиче пресече залата и се отправи към него. В Тайлъртън никога не бе виждал толкова красиво момиче. С една глава по-ниска от него, с руса коса с меден оттенък и с толкова тяло... по което всичко си беше на мястото. Нямаше никакво съмнение, че освен прилепналата рокля не носеше върху себе

си нищо друго. Когато момичето го поздрави, той усети, че се изчервява.

— Мистър Бъркхарт! — гласът напомняше далечни звуци на там-тами. — Чудесно е от ваша страна да ми дадете възможност да ви видя след днешното утро.

Той се покашля.

— Но моля ви... Няма ли да седнете, мис...

— Ейприл Хорн — промълви тя и седна до него, а не от другата страна на масата, където бе посочил той. — Наричайте ме Ейприл, искате ли?

С онази частица от съзнанието си, която все още работеше, Бъркхарт отбеляза, че тя ухаеше на някакъв парфюм. Това, както и всичко останало, му се стори неестествено. Като потръпна, той дойде на себе си и разбра, че сервитьорът се отдалечава с поръчката — филе „миньон“ за двама.

— Но... — запротестира той.

— Моля ви, мистър Бъркхарт. — Рамото ѝ допираше неговото, бе обърнала лице към него, дъхът ѝ бе топъл, а изражението ѝ — нежно и загрижено. — Всичко това е за сметка на корпорация „Фекъл“. Моля ви — не отказвайте — нека *поне* това да е от тях.

Бъркхарт усети, че ръката ѝ се плъзна в джоба му.

— Пускам парите за сметката в джоба ви — прошепна тя заговорнически. — Моля ви, приемете ги заради мен, съгласен ли сте? Ще ми е приятно, ако вие платите на сервитьора — за тези работи имам старомодни схващания.

След като се усмихна нежно, тя стана привидно делова.

— Трябва да вземете парите — настоя тя. — Наистина ще бъдете много снизходителен към корпорацията „Фекъл“, ако ги вземете. Бихте могли да ги дадете под съд за всеки цент, спечелен от тях заради безпокойството, което ви причиниха.

Зашеметен, като че ли току-що бе видял някакъв фокусник да скрива в цилиндъра си зайче, Бъркхарт каза:

— Ех, не беше чак толкова страшно, ъ-ъ-ъ, Ейприл. Наистина бе малко шумно, но...

— О, мистър Бъркхарт! — Широко отворените сини очи го гледаха с възхита. — **Знаех** си, че ще проявите разбиране. Работата е в това, че този хладилник е наистина *чудесен*, и някои от приходящите

работници по рекламата са се поувлекли, така да се каже. Веднага щом в главната кантора разбраха за случилото се, те изпратиха свои представители във всеки дом в квартала, за да се извинят. Съпругата ви ни обясни къде да ви телефонираме — и съм така радостна, че се съгласихте да обядвате с мен, за да мога и аз да ви поискам извинение. Защото, честно казано, мистър Бъркхарт, този хладилник е *прекрасен*. Не би трябвало да ви го казвам, но... — сините очи се спуснаха срамежливо — аз съм готова на всичко заради хладилниците „Фекъл“. За мен това е повече от работа. — Ейприл вдигна поглед. Беше пленителна. — Мога да се обзаложа, че ме смятате за глупачка, нали?

Бъркхарт се изкашля.

— Ами аз...

— О, вие не желаете да бъдете неучтив! — Тя поклати глава. — Не, не се преструвайте. Вие мислите, че това е глупаво. Ала всъщност, мистър Бъркхарт, ако знаехте повече за хладилниците „Фекъл“, не бихте мислили така. Позволете да ви покажа този проспект...

Бъркхарт се завърна от обяд с цял час закъснение. Не само момичето го бе забавило. Случи се и нещо странно с дребното човече на име Суонсън, когото почти не познаваше: той го спря на улицата с отчаяна настойчивост и изведнъж отмина, без дори да отвори уста.

Впрочем това не беше толкова важно. Лошото бе, че мистър Барт за пръв път, откакто Бъркхарт бе постъпил на работа тук, отсъствава през целия ден, като го остави да се трепа с данъчните декларации за тримесечието.

А още по-лошото бе това, че той необяснимо как подписа поръчка за хладилник „Фекъл“ — висок, с авторазмразяване, вместимост 324 литра, за 625 долара по ценоразписа и десет процента отстъпка „от добра воля“... „Заради тазсутрешната **ужасна** история, мистър Бъркхарт“ — бе казало момичето.

А той недоумяваше как да обясни на жена си тази покупка.

Оказа се, че напразно се бе тревожил. Още щом прекрачи прага в къщи, жена му го посрещна с думите:

— Мили, нима не можем да си позволим да купим нов хладилник? Дойде един човек да се извини за врявата и... ами, поприказвахме и...

Тя също бе подписала поръчка.

„Ужасно противен ден“ — помисли си Бъркхарт, когато по-късно се качваше в спалнята си. Краят на днешните му мъки обаче още не бе дошъл. Електрическият ключ на горната стълбищна площадка отказваше да работи — пружинката му се бе разхлабила. Бъркхарт започна да го щрака нервно и, естествено, в резултат на усилията му капачката отхвъркна. Стана късо съединение и електричеството в цялата къща угасна.

— По дяволите! — рече Бъркхарт.

— Бушонът ли? — попита жена му сънливо. — Остави го за утре, скъпи.

Той поклати глава.

— Стой си в леглото. Аз идвам след малко.

Не че го беше толкова грижа да поправи бушона, чувствуваше се прекалено развълнуван, за да може да заспи. С отвертка свали повредения ключ, слезе трмаво в тъмната кухня, намери електрическото фенерче и внимателно се спусна по стълбите в мазето. Намери резервен бушон, придърпа до таблото един празен сандък, стъпи отгоре му и отвъртя изгорелия бушон.

Щом зави новия, той чу как кухненският хладилник над главата му най-напред затрака, а после равномерно забуча.

Тръгна обратно към стълбата и спря.

Там, където преди бе сандъкът, подът на мазето блестеше някак странно. Освети мястото с фенерчето и го огледа внимателно. Подът бе метален!

— Ама че дивотия! — възкликна Бъркхарт и в недоумение поклати глава. Вгледа се по-внимателно, прекара палец по ръбовете на металното поле и се поряза дълбоко — краищата бяха *остри*.

Боядисаният като цимент под на мазето беше само тънко покритие. Той намери чук и обели боята на десетина места — навсякъде отдолу имаше метал.

Цялото мазе беше медна кутия. Дори споените с цимент тухли на стените бяха само измамна фасада, зад която се криеше метална повърхност!

Объркан, той се зае с една от гредите в основата. Тя поне се оказа дървена. И стъклата на прозорците в мазето бяха от истинско стъкло.

Бъркхарт изсмука кървящия пръст и опипа най-долното стъпало на стълбата към мазето. Истинско дърво. Откърти от тухлите под резервоара на етажното парно. Истински тухли. Но подпорните стени и подът бяха фалшиви.

Като че ли някой бе подпъхнал под къщата желязна рамка, а после старателно я бе замаскирал.

Повече от всичко го учуди корпусът на лодката, обърната с дъното нагоре, тя преграждаше задната част на мазето и бе спомен от краткотрайното увлечение на Бъркхарт по домашната работилница, което го бе грабнало преди няколко години. Отгоре корпусът изглеждаше съвсем нормално. Вътре обаче, където трябваше да бъдат седалките за гребците, пейките и сандъците, се виждаше цяла купчина от подпорки — груби и недовършени.

— Но нали аз я *построих*? — възкликна Бъркхарт, забравяйки за палеца си. Зашеметен, той се облегна на корпуса на лодката, като се постара да обмисли всичко добре. По неразбираеми за него причини някой бе отнесъл и лодката, и мазето, а може би и целия му дом и ги бе заменил с изкусно направен макет.

— Това е безумство! — каза той на празното мазе. После се огледа, като осветяваше с фенерчето наоколо, и прошепна: — Боже мой, за какво му е трябвало да прави това?

Не успя да си отговори — не можеше да намери никакъв разумен отговор. Няколко минути той размишлява върху състоянието на собствения си разсъдък.

Още веднъж надникна под лодката с надеждата, че се е излъгал, че това е плод на въображението му. Ала грапавите недодялани подпорки бяха все още там. За да вижда по-добре, той пропъзля под лодката, като опипваше недоверчиво грубо изсеченото дърво. Напълно невероятно!

Загаси фенерчето и понечи да изпъзли навън. Но остана на мястото си. Само миг преди краката му да се помръднат, той внезапно почувствува, че го обзема непреодолима умора.

Съзнанието му изключи — не с лекота, а сякаш по принуда и Гай Бъркхарт заспа.

Сутринта на 16 юни Гай Бъркхарт се събуди, свил се в неудобна поза под корпуса на лодката в собственото си мазе, и като се затича нагоре по стълбата, установи, че е 15 юни.

Първата му работа бе с трескава бързина да огледа корпуса на лодката, фалшивия под на мазето и подправения камък. Всичко бе така, както го помнеше — напълно невероятно.

Кухнята си оставаше спокойно и мирно кътче. С равномерно мъркане електрическият часовник отмерваше времето. „Наближава шест часът“ — съобщаваше той. Жена му ей сега щеше да се събуди.

Бъркхарт отвори входната врата и огледа тихата улица. На стъпалата лежеше небрежно хвърленият сутрешен вестник. Бъркхарт го вдигна и видя, че е от 15 юни.

Но това е невъзможно. 15 юни беше *вчера*. Такава дата не можеше да се забрави — това е денят на тримесечните данъчни декларации.

Върна се в хола и вдигна телефонната слушалка. Набра номера на метеорологичната служба и чу глас с приятен тембър: „... и застудяване с превалявания. Атмосферното налягане 750 мм, барометърът се покачва... Бюлетин за времето на 15 юни. По данни на Метеорологичната служба на Съединените щати се очаква топло и слънчево време, максимална температура около...“

Той постави слушалката. 15 юни!

— Милостиви боже! — рече набожно Бъркхарт. Ставах наистина невероятни неща. Чу звъна на будилника на жена си и се качи по стълбите.

Мери Бъркхарт седеше в леглото с уплашения и неразбиращ поглед на човек, пробудил се току-що от кошмар.

— О, скъпи! — започна задъхано тя още щом мъжът и влезе в стаята. — Сънувах чудовищен сън. Присъни ми се някакъв взрив и...

— Пак ли? — въпросът на Бъркхарт бе почти лишен от съчувствие — Мери, става нещо страшно. *Убеден съм*, че вчера през целия ден ставаше нещо нередно и...

Той й заразказва за мазето, превърнало се в медна кутия, и за необикновения макет, който бе заменил лодката му. Отначало Мери се учуди, после се смути и накрая се разтревожи.

— Скъпи, ти *сигурен ли си*? — попита тя. — Защото миналата седмица бърсах праха по онзи стар сандък и нищо не забелязах.

— Сигурен съм — отвърна Гай Бъркхарт. — Аз придърпах сандъка към стената, за да стъпя на него и да завия новия бушон, когато осветлението изгасна и...

— Когато какво? — видът на Мери стана още по-тревожен.

— Когато осветлението изгасна. Сигурно си спомняш, че когато ключът на горната площадка заяде, аз слязох в мазето да...

— Гай, ключът не е заяждал. Снощи аз сама изгасих лампите.

Бъркхарт се втренчи в жена си.

— Не, аз знам, че не си ги изгасила. Ела тук и виж!

Той излезе на площадката и с драматичен жест посочи повредения ключ, същия, който предната нощ бе отвил и оставил да виси. Там обаче нямаше никакъв повреден ключ. Всичко бе така, както е било винаги. Не вярвайки на очите си, Бъркхарт го натисна и лампите и в двата хола светнаха.

Бледа и угрижена, Мери го остави и слезе в кухнята да приготви закуската. Бъркхарт дълго не сваляше поглед от ключа. Мозъкът му бе стигнал отвъд границата на изненадата и уплахата — той просто вече не работеше.

Смутен, като че наблюдаваше себе си отстрани, Бъркхарт се обръсна, облече и закуси. Мери не му задаваше излишни въпроси — държеше се много внимателно с него и се стараше да го успокои. Целуна го на тръгване и той, без да каже нито дума повече, излезе от къщи, като бързаше да хване автобуса.

Мис Миткин бе в приемната и го поздрави с прозявка.

— Добро утро — каза тя сънливо. — Мистър Барт няма да дойде на работа днес.

Бъркхарт понечи да каже нещо, но се въздържа. Изглежда, тя не знаеше, че Барт бе отсъствувал и вчера, защото откъсна от календара си листчето с дата 14 юни, за да остави листчето с „новата“ дата — 15 юни.

С колеблива походка той отиде до писалището си и впери невиждащи очи в сутрешната поща. Тя още не бе преглеждана, но той знаеше, че пликът на разпределителния отдел съдържа поръчка за двадесет хиляди стъпки звукоизолационен балатум, а пликът на „Файнбек и Синове“ — рекламация.

Трябваше да измине доста време, преди да си наложи да отвори писмата. Не бе сгрешил относно съдържанието.

Когато стана време за обедната почивка, Бъркхарт, воден от някакво предчувствие, накара мис Миткин да излезе да обядва първа. Та нали на вчерашния 15 юни *той* бе излязъл пръв. Тя тръгна, леко смутена от необичайната му настойчивост, но това не можеше да промени неговото настроение.

Телефонът иззвъня и той вдигна разсеяно слушалката.

— Градската кантора на „Контро Кемикълс“, на телефона Бъркхарт.

Гласът в слушалката каза: „Обажда се Суонсън“ и млъкна.

Бъркхарт напрегнато чакаше, но телефонът мълчеше.

— Ало?

Отново мълчание.

— Все още нищо, а? — в гласа на Суонсън се долавяше тъжно примирение.

— Какво нищо? Суонсън, трябва ли ви нещо? Вчера се доближихте, до мен и постъпихте по същия начин. Вие...

— Бъркхарт! — гласът на Суонсън прозвуча дрезгаво. — О, боже мой, значи си *спомняте!* Стойте там! Идвам само след половин час.

— Какво става?

— Не е важно! — отвърна радостно дребното човече. — Ще ви обясня всичко, като се видим. Повече не говорете нищо по телефона — възможно е някой да подслушва. Само стойте там! Почакайте! Сам ли ще бъдете в кантората?

— Може и да не бъда. Мис Миткин вероятно ще...

— По дяволите! Слушайте, Бъркхарт, къде обядвате? Достатъчно шумно ли е там?

— Според мен да. Ресторант „Кристъл“. Само на една пряка от...

— Знам къде е. Ще се видим след половин час.

Връзката прекъсна.

Ресторант „Кристъл“ вече не беше боядисан в червено, но в него продължаваше да е все така горещо. Новото бе, че посрещаха посетителите с музика, прекъсвана от реклами. Рекламираха „Фрости-флип“, цигари „Марлин“ („Те са полезни за здравето“ — нареждаше монотонно говорителят) и някакви бонбони „Чокобайт“, за които Бъркхарт не си спомняше да е чувал. Много скоро обаче и това стана.

Докато очакваше появата на Суонсън, той забеляза, че едно момиче в целофанова пола, каквито носят продавачките на цигари в нощните заведения, прекоси ресторанта с поднос с малки бонбони, загънати в алени книжки.

— „Чоко-байт“ са вкусни — промълви тя, като се приближи към масата му. — „Чоко-байт“ са по-вкусни и от най-вкусните бонбони!

Бъркхарт, които предпазливо се оглеждаше за странното дребно човече, обадило му се по телефона, не обърна много внимание на продавачката. Ала когато тя пръсна шепа бонбони върху съседната маса, като се усмихваше на седналите там посетители, той улови нейния поглед и се слиса:

— А, мис Хорн! — възкликна той.

Момичето изтърва подноса с бонбоните.

Бъркхарт скочи.

— Какво ви стана? — загрижено попита той.

Но тя избяга.

Управителят на ресторанта изгледа подозрително Бъркхарт, който седна отново на мястото си и се постара да остане незабелязан. Той не бе обидил момичето. „Може би — помисли си той — тя е една много строго възпитана млада дама“, въпреки дългите голи крака под целофановата пола, и от това, че ѝ заговори, да го е помислила за някакъв донжуан.

Нелепа мисъл. Той недоволен се намръщи и взе менюто.

— Бъркхарт! — чу рязък шепот.

Вдигна поглед над листа и трепна. На стола срещу него седеше в напрегната поза дребното човече на име Суонсън.

— Бъркхарт? — прошепна отново човечето. — Да се махаме оттук! Те са вече по следите ви! Ако ви е мил животът, да тръгваме!

Спорът беше излишен. Бъркхарт дари застаналия наблизил управител с една измъчена извинителна усмивка и излезе от заведението със Суонсън. Дребното човече, изглежда, знаеше къде отива. На улицата той го хвана за лакътя и го задърпа припряно към пресечката.

— Видяхте ли я? — попита той. — Онази жена, Хорн — тя е в телефонната кабина. Обажда им се да ги повика и повярвайте ми, след пет минути ще бъдат тук. Трябва да побързаеме!

Макар че улицата гъмжеше от хора и автомобили, никой не обръщаше внимание на Бъркхарт и Суонсън. Във въздуха се долавяше хлад. „Прилича по-скоро на октомври, отколкото на юни — помисли си Бъркхарт, — каквото и да си разправят от Метеорологичната служба.“ Изведнъж се почувствува като последен глупак — тръгнал по улицата подир това смахнато дребно човече, за да избяга от „тях“ неизвестно къде! А известно е, че страхът е заразителен.

— Насам! — задъхано рече дребното човече.

Това бе друг ресторант — по-скоро закусвалня, от онези второкласни заведения, на които Бъркхарт никога не бе гледал с добро око.

— Направо през салона! — прошепна Суонсън и Бъркхарт като послушно момченце мина покрай многобройните маси към най-отдалечения край на ресторанта.

Сградата имаше формата на буквата „Г“ с фасади на две улици, пресичащи се под прав ъгъл. Излязоха на страничната улица. Преди да преминат на отсрещния тротоар, Суонсън извърна глава и изгледа студено касиера, който го погледна въпросително.

Сега се намираха под козирката на входа на киното. Напрегнатото лице на Суонсън се поотпусна.

— Избягахме им! — прошепна ликуващо той. — Вече почти стигнахме.

Той отиде на касата и купи два билета. Бъркхарт влезе в салона подире му. Това бе предиобедна прожекция в делничен ден и салонът бе почти празен. От екрана се разнасяха пушечни изстрели и конски тропот. Някакъв самотен разпоредител, облеган на лъскавия месингов парапет, им хвърли поглед и отново се загледа в екрана. Суонсън поведе Бъркхарт надолу по застланите с пътека мраморни стъпала.

Попаднаха в съвсем празно фоайе. Там имаше три врати: две от тях бяха „За мъже“ и „За жени“, а на третата със златни букви пишеше „УПРАВИТЕЛ“. Суонсън се ослуша, откряна вратата и надзърне вътре.

— Всичко е наред! — рече той и махна с ръка.

Бъркхарт влезе след него в празен кабинет, който прекосиха, и се озоваха пред друга врата — вероятно на килер, защото на нея нямаше надпис. Ала не беше килер. Суонсън отвори вратата предпазливо, надникна там и кимна на Бъркхарт да го последва.

Намираха се в някакъв безлюден ярко осветен тунел с метални стени. Той се простираше и в двете посоки.

Бъркхарт се оглеждаше стъписано. Знаеше нещо, и то с най-голяма сигурност:

Под Тайлъртън не съществуваше никакъв тунел!

От тунела се влизаше в една стая — освен столове и писалище тук имаше и нещо подобно на телевизионни екрани. Задъхвайки се, Суонсън се отпусна тежко на един стол.

— За известно време тук сме в безопасност — изхриптя той. — Те вече рядко идват насам. Ако дойдат, ще ги чуем и ще успеем да се скрием.

— Кои „ТЕ“? — запита Бъркхарт.

Дребното човече поясни:

— Марсианците! — Тук гласът му секна, сякаш животът го напускаше. — Поне аз си мисля, че са марсианци — продължи той мрачно. — Макар че, знаете ли, възможно е и вие да се окажете прав. През последните няколко седмици, след като ви хванаха, имах достатъчно време да обмисля нещата. И все пак...

— Да започнем поред. Кой и кога ме е хванал?

— И така, ще трябва да минем през всичко това — въздъхна Суонсън. — Добре. Преди около два месеца късно през нощта вие потропахте на вратата ми. Бяхте пребит... ужасно изплашен. Помолихте ме да ви помогна...

— Аз?

— Естествено, вие нищо не помните. Слушайте и ще разберете. Говорехте несвързано, че ви хванали, заплашвали ви, жена ви умряла, после оживяла — все безсмислици от този род. Помислих, че сте полудели. Но... как да ви кажа, аз винаги съм хранел голямо уважение към вас. Помолихте да ви скрия, а у дома, нали знаете, има една тъмна стая. Заклучва се само отвътре. Аз лично съм слагал ключалката. И така, само за да изпълня молбата ви, влязохме в тази стая и някъде в полунощ, т.е. само след около 15–20 минути, ние умряхме.

— Умряхме ли?

Суонсън кимна.

— И двамата. Сякаш ни зашеметиха — като при удар с пясъчна торбичка в тила. Слушайте, това не ви ли се случи отново миналата нощ?

— Май че да — кимна нерешително Бъркхарт.

— Разбира се, че да. После ние изведнъж се оказахме будни и вие казахте, че ще ми покажете нещо забавно — излязохме на улицата и купихме вестник. Вестникът беше от 15 юни.

— 15 юни? Но това е днес! Впрочем...

— Точно така, приятелю. *Винаги* е днес!

За да проумеят тази история, им бе необходимо известно време.

— И от колко седмици се криете в тази тъмна стая? — запита учудено Бъркхарт.

— Откъде да знам? Четири, а може и пет — обърках им сметката. И всеки ден все едно и също — все 15 юни, хазайката ми мисис Кифър мете входното стълбище, все едни и същи заглавия във вестниците на ъгъла. Става скучно, приятелю.

Това бе идея на Бъркхарт и Суонсън не я одобряваше, но Бъркхарт продължи. Той бе от онези хора, които винаги продължават.

— Опасно е! — роптаеше уплашено Суонсън. — Ами ако дойде някой? Ще ни открият и...

— Какво ще загубим?

Суонсън вдигна рамене:

— Опасно е — повтори той, но също продължи.

Идеята на Бъркхарт бе много проста. Той бе убеден в едно — тунелът води за някъде. Марсианци или други някакви, фантастичен заговор или налудничави халюцинации, каквото и да бе станало с Тайлъртън, сигурно съществуваше някакво обяснение и то трябваше да се потърси в края на тунела.

Продължаваха да се търтят напред. Изминаха повече от миля, преди да зърнат изхода. Провървя им — никой не мина, за да ги види. Суонсън обаче бе обяснил, че тунелът вероятно се използва само през определени часове.

„Винаги петнадесети юни. Защо?“ — питаше се Бъркхарт. — „Не е важно как го правят. Но защо!“

И това, че заспиваха напълно принудително... всички като че ли едновременно. И това, че никой не помнеше, никой нищо не помнеше... Суонсън разказа колко се зарадвал, като видял отново Бъркхарт сутринта, след като Бъркхарт лекомислено се забавил цели пет минути преди влизането в тъмната стая. Когато Суонсън дошъл на себе си, Бъркхарт вече го нямало. Същия ден Суонсън го срещнал следобед на улицата, но Бъркхарт не помнел нищо.

Вече няколко седмици Суонсън живеел като мишка — нощем се криел в стенния шкаф, а денем крадешком се измъквал навън със слабата надежда, че ще намери Бъркхарт, и с вечния страх, че върви по ръба на пропастта и може да попадне пред очите им.

Една от „тях“ бе момичето на име Ейприл Хорн. Именно като я видял с какъв безгрижен вид влиза в телефонната кабина, но никога не излиза от нея, Суонсън открил тунела. Другият бе продавачът на будката за цигари в сградата, където се намираще кантората на Бъркхарт. Имаше поне още десетина души, за които Суонсън бе сигурен или подозираше.

Не било трудно да ги забележи човек, щом знае кого да наблюдава, защото в Тайлъртън само те сменяха ролите си всеки ден. Всяка сутрин, всеки ден, който беше петнадесети юни, Бъркхарт абсолютно неизменно вземаше автобуса, заминаващ в 8:51. Ейприл Хорн обаче ту се разхождаше наперено с целофановата си пола, раздавайки бонбони или цигари, ту се обличаше съвсем обикновено, ту съвсем се губеше от погледа на Суонсън.

Марсианци? Каквито ще да са, какво се надяваха да спечелят с този безумен маскарад?

Бъркхарт не знаеше отговора на този въпрос, ала може би той се намираще зад вратата в края на тунела. Ослушаха се предпазливо и дочуха далечни звуци, които не можеха точно да се определят, но, изглежда, не бяха опасни. Бъркхарт и Суонсън се промъкнаха през вратата.

Като минаха през една широка стая и се изкачиха по някакви стъпала, те се озоваха, както разбра Бъркхарт, в завода „Контро Кемикълс“.

Наоколо нямаше никой. Само по себе си това не беше толкова странно — персоналът на автоматизирания завод никога не е бил многоброен. Ала Бъркхарт помнеше от единственото си посещение как

работата в завода вървеше безотказно и неспирно, клапаните, които се отваряха и затваряха, цистерните, които се изпразваха и пълнеха сами, разбъркваха, варяха и правеха химически анализ на врящите в тях течности. В завода-автомат никога не е било многолюдно, ала никога не е било и тихо.

Сега обаче беше тихо. Ако не смятаме далечните звуци, тук не се долавяха никакви признаци на живот. Пленените електронни мозъци не изпращаха команди, а намотките и релетата си почиваха.

— Хайде! — подкани Бъркхарт.

Суонсън безропотно го последва по извитите пътеки между стълбовете от неръждаема стомана и цистерните.

Пристъпяха кротко като в стая, в която имаше мъртвец. Впрочем това донякъде бе така — какво бяха автоматите, които навремето бяха управлявали завода, ако не мъртъвци? Машините се управляваха от компютри, които пък изобщо не бяха компютри, а електронни модели на живи мозъци. И не умират ли, когато ги изключват? А всеки един от тях преди е бил човешки ум!

Вземете например един нефтохимик, чиято тясна специалност е извличането на петролните продукти от нерафинирания нефт. Вържете го здраво и напъхайте в главата му различни електронни игли, за да му изследвате мозъка. Апаратът ще отрази неговия мисловен модел и ще разчете енцефалограмата и синусовите вълни. Заложете същите тези вълни в един компютър-робот и ето го вашия химик. Или ако искате, хиляда екземпляра от матрицата на вашия химик, с всичките му знания и умения и дори освободени от ограниченията на човешката природа.

Поставете десетина от тях в един завод и те ще се справят с управлението му — ще работят по двадесет и четири часа на ден, седем дни всяка седмица, без никога да се уморяват, без никога да грешат и без никога да забравят.

Суонсън се приближи до Бъркхарт.

— Страх ме е — рече той.

Сега прекосяваха помещението и дочуха някакви звуци. Не беше шум от машини, а гласове — Бъркхарт отиде предпазливо до една врата и се осмели да надзърне в съседната стая.

Тя бе по-малка, пълна с телевизионни екрани. Пред всеки, а те бяха най-малко дузина, седеше мъж или жена, които наблюдаваха екраните и записваха впечатленията си на диктофон. Наблюдателите

превключваха от едно предаване на друго — на всички екрани се виждаха различни образи.

Предаванията, изглежда, не бяха свързани помежду си. В едно показваха магазин, където някакво момиче, облечено като Ейприл Хорн, демонстрираше домашни хладилници. В друго рекламираха кухненско обзавеждане. Бъркхарт съзря нещо подобно на будката за цигари в сградата на кантората му.

Всичко това бе любопитно и Бъркхарт би останал с удоволствие тук, за да разгадае загадката, но имаше много хора. Съществуваше опасност някой да погледне към тях или да стане от мястото си и да ги открие.

Попаднаха в още една стая. Тя бе празна. Това бе просторен и разкошен кабинет. В него имаше писалище, отрупано с книжа. Отначало Бъркхарт само им хвърли поглед, но после, заинтригуван от съдържанието на един документ, зачете с настървение, не вярвайки на очите си.

Той грабна най-горния лист, прочете го и взе следващия, докато Суонсън ровеше трескаво из чекмеджетата.

Потресен, Бъркхарт изруга и хвърли книжата на писалището.

Суонсън, който продължаваше да се рови, нададе възторжен вик:

— Вижте! — и измъкна от едно чекмедже на бюрото пистолет. — И дори е зареден!

Бъркхарт погледна разсеяно, като се опитваше да проумее прочетеното. После, като осъзна думите на Суонсън, очите му светнаха.

— Браво! — извика той. — Ще го вземем със себе си. Да излезем оттук с този пистолет, Суонсън. И няма да отидем в полицията! Не при тайлъртънските копои, а във ФБР. Я вижте това тук!

Листът, който подаде на Суонсън, носеше заглавие: „Отчет за изследвания район. Задание: Кампания по рекламирането на цигари «Марлин».“ Основната част от съдържанието бе цифрови колонки, които нищо не говореха на Бъркхарт и Суонсън, но накрая имаше следното резюме:

„Въпреки че изпитание 47-КЗ привлече почти двойно повече клиенти, отколкото предишните опити, то вероятно не може да намери приложение поради забраните на местните власти да се използват камиони с високоговорителни уредби.

Изпитанията в група 47-K12 са на второ място по успех и ние препоръчваме да се направят повторни изпитания за степента на въздействие на рекламата, като се подложат на анализ всяка от трите най-сполучливи кампании със и без използването на мостри.

Ако клиентът не е съгласен да поеме разходите за допълнителни опити, като втора възможност може да се мине направо към най-ефективните средства на въздействие от серия K-12.

Отклонението от предвижданите резултати ще е в границите на 0,5% при вероятност 80% и не повече от 5% при вероятност над 99%.“

Суонсън спря да чете и погледна Бъркхарт в очите.

— Нищо не разбирам — оплака се той.

— Това не е толкова страшно. Някаква щуротия, но тя съответствува на фактите, разбирате ли, Суонсън, *съответствува на фактите!* Те не са никакви марсианци! Тези хора са специалисти по рекламата! По някакъв начин, бог знае какъв, те са завладели Тайлъртън. Ние сме изцяло в ръцете им — всички ние, вие и аз и още двадесет-тридесет хиляди души. Може би ни хипнотизират, а може да си служат и с други методи, но по какъвто и начин да го постигат, става така, че те ни позволяват да изживеем само един ден. И през целия този проклет ден ни тъпчат с реклами. Вечерта проверяват резултатите и изличават деня от нашите мозъци, а на следващия започват с друга реклама.

Челюстта на Суонсън увисна. Затвори с усилие уста и преглътна.

— Побъркани хора! — каза унило той.

Бъркхарт поклати глава.

— Наистина това прилича на лудост, но няма цялата тази работа не е безумие? Как иначе ще я обясните? Не можете да отречете, че по-голямата част от Тайлъртън отново и отново изживява един и същи ден. Вие сам се *убедихте* в това! Именно това е парадоксално, но, от друга страна, трябва да признаем, че то е действителност — освен ако самите ние не сме полудели. А допуснем ли, че никой никак е разбрал как може да се постигне това, всичко друго става напълно логично.

Помислете, Суонсън! Те проверяват всичко, до най-малката подробност, преди да изразходват и пет цента за реклама! Представете ли си какво означава това? Бог знае с какви капитали разполагат, но знам със сигурност, че някои компании изразходват годишно за реклама двадесет-тридесет милиона долара. Умножете го, да кажем, по

сто компании. Да допуснем, че всяка една от тях успее да намери начин да намали разходите си за реклама само с десет на сто. А това е нищожна сума, повярвайте ми!

Но ако знаят предварително какво ще е въздействието на рекламата, те могат да намалят разходите си наполовина... може би дори повече от петдесет на сто, не съм сведуц. Това би дало 200–300 милиона долара икономия на годината — и дори ако от тази сума платят десет или двадесет процента за опитите в Тайлъртън, печалбата им пак ще бъде огромна, а тези, които са завладели Тайлъртън, ще натрупат състояние.

Суонсън облиза устни.

— Искате да кажете — започна той колебливо, — че ние сме нещо като обречени да участвуваме като зрители в рекламни акции?

— Не е точно така — свъси вежди Бъркхарт. Той се замисли за малко. — Знаете ли как лекарят изпитва например пеницилина? Той отглежда върху желатинови плочки серия малки колонии от бактерии и изпитва последователно върху тях въздействието на пеницилина, като всеки път променя състава му по малко. Ето това сме ние. Ние сме бактерии, Суонсън. Само че при нас ефективността е още по-висока. Могат да си правят изпитания само върху една колония — нашата, тъй като могат да я използват колкото пъти искат.

За Суонсън бе трудно да схване същността. Той само попита:

— Какво ще правим сега?

— Ще отидем в полицията. Те нямат право да използват човешки същества като морски свинчета.

— А как ще стигнем до полицията?

Бъркхарт се колебаеше.

— Мисля... — започна бавно той. — Точно така! Това тук е кабинетът на някаква важна особа. Имаме пистолет. Ще стоим тук, докато той се появи. И той ще ни изведе оттук.

Просто и ясно. Суонсън се преобрази, намери си място до стената така, че ако някой влезе, да не го види, и седна. Бъркхарт се притаи зад самата врата.

И зачакаха.

Не чакаха много дълго — може би около половин час. Изведнъж Бъркхарт чу усилващи се гласове, успя шепнешком да предупреди Суонсън и се прилепи до стената.

Разговаряха мъж и жена. Мъжът казваше:

— ... причината защо не сте могли да съобщите по телефона? Провалите изпитанията за целия си ден. Какво, по дяволите, става с вас, Джанет?

— Извинете, мистър Дорчин — отвърна жената с ясен и мелодичен глас. — Смятах, че е важно.

— Важно! — изръмжа мъжът. — Една нищожна единица от двадесет и една хиляди?

— Но тази единица е Бъркхарт, мистър Дорчин. Отново той. И ако съдим по начина, по който изчезна, сигурно някой му помага.

— Добре, добре. Това не е толкова важно, Джанет — и без това програмата „Чоко-байт“ се изпълнява предсрочно. А щом и без това сте тук, влезте в кабинета и попълнете работния си лист. И не се тревожете по въпроса с Бъркхарт. Той вероятно се навърта някъде наоколо. Тази вечер ще го пипнем и...

Мъжът и жената влязоха в стаята. Бъркхарт затвори вратата с ритник и вдигна пистолета.

— Ето какво сте намислили — рече тържествуващо той.

Бъркхарт бе възнаграден за кошмарните часове, смътното усещане на безумието, за объркването и страха. Никога през живота си не бе изпитвал такова удовлетворение. На лицето на мъжа бе изписано изражение, за каквото Бъркхарт бе само чел, но не бе и виждал: отворена уста и ококорени очи, и макар че Дорчин успя да издаде някакъв звук, вместо въпрос се получи някакво мучене.

Девојката бе не по-малко учудена. Поглеждайки я, Бъркхарт разбра откъде му е толкова познат гласът ѝ. Това бе същото момиче, което му се бе представило като Ейприл Хорн.

Дорчин се съвзе бързо.

— За този ли ставаше въпрос? — попита рязко той.

— Да! — отвърна момичето.

Дорчин кимна с глава.

— Вземам си думите назад. Вие бяхте права. Ей вие... Бъркхарт. Какво искате?

— Наблюдавайте го внимателно — извика Суонсън. — Може да има още един пистолет.

— Претърсете го тогава — каза Бъркхарт. — Ще ви кажа какво искаме, Дорчин. Искаме да дойдете с нас във ФБР и там да обясните по какъв начин сте успели да похитите двадесет хиляди души.

— Да похитя? — изпуктя Дорчин. — Та това е нелепо. Махнете този пистолет. С него не можете да постигнете нищо.

Бъркхарт неумолимо размаха пистолета.

— А аз мисля, че можем.

Дорчин изглеждаше вбесен и възмутен, но странно, той не беше изплашен.

— Проклятие!... — изкрещя той, но затвори уста и преглътна. — Слушайте — заговори убедително, — вие правите голяма грешка. Аз не съм похищавал никого, повярвайте ми!

— Не ви вярвам! — каза рязко Бъркхарт. — Защо трябва да ви вярвам?

— Но това е истина! Давам ви честната си дума.

Бъркхарт поклати глава.

— Давайте честната си дума във ФБР. Всичко ще изясним. А сега кажете как се излиза оттук?

Дорчин отвори уста, за да възрази.

— Не заставайте на пътя ми! — избухна Бъркхарт. — Ще ви убия, без да ми мигне окото. Не разбирате ли? Прекарах два дни в ада и вие ще отговаряте за всяка секунда от това време. Да ви убия? За мен ще бъде само удоволствие — и без това нямам какво да губя! Изведете ни оттук!

Лицето на Дорчин изведнъж стана непроницаемо. Изглежда, той бе готов да отстъпи, ала русото момиче, което той нарече Джанет, се промъкна и застана между него и пистолета.

— Моля ви — заувещава тя Бъркхарт. — Вие не разбирате. Не трябва да стреляте!

— *Махнете се от пътя ми!*

— Но, мистър Бъркхарт...

Тя не успя да се доизкаже. С безизразно лице Дорчин тръгна към вратата. Това вече Бъркхарт не можеше да понесе. Крещейки, той вдигна пистолета. Момичето изпищя пронизително. Бъркхарт дръпна

спусъка. Като се приближаваше към него с жален и умоляващ поглед, момичето отново се бе изпречило пред дулото на пистолета.

Бъркхарт инстинктивно бе насочил пистолета ниско, за да рани, а не да убие. Но не беше се прицелил добре.

Куршумът бе попаднал в корема.

Дорчин бе излязъл и изчезнал — вратата след него се хлопна и бързите му стъпки кънтяха вече далече.

Бъркхарт захвърли пистолета и се спусна към момичето.

Суонсън скимтеше.

— Това ще ни довърши, Бъркхарт. О, защо го направихте? Щяхме да се измъкнем. Щяхме да отидем в полицията. Всъщност ние вече почти се бяхме измъкнали. Ние...

Бъркхарт не го слушаше. Бе коленичил до момичето. Тя лежеше по гръб и някак странно бе разперила ръце. Нямаше кръв, раната почти не се виждаше, но тя лежеше така, както никой жив човек не може да лежи.

И все пак не беше мъртва.

Тя не беше мъртва, ала вцепененият до нея Бъркхарт си помисли: „Но тя не е и жива!“

Пулс не се напипваше, но разперените пръсти на едната ѝ ръка ритмично потрепваха.

Не се чуваше и дишане, а само някакво стържещо съскане.

Отворените ѝ очи гледаха Бъркхарт. В тях нямаше нито страх, нито болка, а само дълбока, по-дълбока и от преизподнята жал.

Устните ѝ се свиха капризно и тя промълви:

— Не се... тревожете, мистър Бъркхарт. С мен... всичко е наред.

Бъркхарт се отдръпна назад и приклепна, без да сваля очи от нея. Там, откъдето трябваше да тече кръв, се виждаше гладко отвърствие в някакво вещество, което не беше плът, и намотка от тънка златистомедна жица.

Бъркхарт облиза устни.

— Вие сте робот — рече той.

Момичето се опита да кимне. Потрепващите ѝ устни промълвиха:

— Да. И вие също.

Суонсън издаде някакъв нечленоразделен звук, после отиде при писалището и втренчи поглед в стената. Седнал до разбитата кукла на

пода, Бъркхарт се олюляваше насам-натам. Липсваха му думи. Момичето мъчително заговори:

— Съжалявам... че стана така. — Красивите устни на гладкото младо лице се изкривиха в някаква зловеща усмивка. Накрая тя успя да се овладее. — Съжалявам — повтори. — Куршумът... попадна точно в нервния център. Вече ми е трудно да... управлявам това тяло.

С машинално кимване Бъркхарт прие извинението. Роботи. Сега, когато вече знаеше, всичко се изясни. Спомни си мистичните догадки за хипноза, за марсианци и за още по-странни неща... Нелепости! А колко просто е било — роботи, създадени от хора — и колко ясно това обяснява всичко.

Разполагаше с предостатъчно доказателства. Заводът-автомат с присадени мозъци... Защо да не се присади мозък на човекоподобен робот, на който да се придадат фигурата и чертите на човека, притежавал този мозък?

Може ли творението да се досети, че е робот?

— Всички ние — рече Бъркхарт, като почти не съзнаваше, че говори на глас. — Жена ми, и секретарката ми, и вие, и съседите... С всички ни е едно и също.

— Не — гласът на момичето укрепна. — Не е едно и също. Знаете ли, аз сама поисках това. Аз... — Сега устните ѝ се изкривиха не от нервен спазъм — аз бях грозна, мистър Бъркхарт, и близо шестдесетгодишна. Животът мина покрай мен. И когато мистър Дорчин ми предложи възможността да заживея наново като красиво момиче, аз приех с готовност. Повярвайте ми, *приех с готовност* въпреки някои неизгодни условия. Моето тяло от плът и кръв още е живо... то спи, докато аз съм тук. Мога да се връщам в него. Но никога не правя това.

— А ние, останалите?

— С вас е различно, мистър Бъркхарт. Аз работя тук. Изпълнявам разпорежданията на мистър Дорчин, нанасям резултатите от рекламните изпитания, наблюдавам как вие и останалите живеете по негово предписание. Аз върша това по свой избор, но вие нямате избор. Защото... защото вие сте мъртви.

— Мъртви? — извика Бъркхарт. Това бе почти писък.

Сините очи го гледаха немигащо и той разбра, че това не е лъжа. Той преглътна, възхищавайки се от сложните механизми, които го

караха да гълта, да се поти, да яде.

— Значи взривът, който сънувах... — каза той.

— Това не беше сън. Прав сте — именно експлозията. Истинската причина бе този завод. Цистерните избухнаха и онези, които оцеляха след взрива, малко по-късно се задушиха. Почти всички обаче загинаха от взрива, двадесет и една хиляди души. Вие умряхте с тях и от това се възползува Дорчин.

— Проклет крадец на трупове! — възкликна Бъркхарт.

Изкривените рамене се повдигнаха с някакво странно изящество.

— Защо? Та вие бяхте умрели. А вие и всички останали бяхте онова, което бе потребно на Дорчин... цял град, прекрасно кътче от Америка. Пренасянето на мъртвия мозък в компютъра е не по-трудно от пренасянето на живия. Дори е по-лесно — мъртвият мозък не може да каже „не“. О, това погълна труд и пари — градът бе в развалини, — но не бе толкова трудно да бъде изцяло възстановен, още повече че нямаше нужда да се възпроизвеждат точно всички подробности.

Къщите, мозъците на чиито обитатели бяха напълно разрушени, останаха празни отвътре. Не бяха възстановени толкова съвършено и мазетата, както и улиците, които нямаха съществено значение. А и всичко трябва да продължава само един ден. Един и същ ден — 15 юни — отново и отново, и ако някому се стори, че има нещо нередно, новината за откритието му няма да може да се разчуе, нито да навреди на изпитанията, защото в полунощ всяка грешка се заличава.

Тя се опита да се усмихне.

— Денят 15 юни е сън, мистър Бъркхарт, защото вие никога не сте преживявали този ден. Той ви е подарък от мистър Дорчин, съновидение, което той ви дарява, а после си го взема обратно в края на деня, когато вече разполага с всички данни на колко от вас са въздействували различните реклами. Тогава групите по поддържането се спускат в тунела, обхождат целия град и измиват с малките си електронни маркучи новия сън, след което той започва отново. На 15 юни.

Винаги на 15 юни, защото 14 юни е последният ден, в който всеки от вас може да се помни като жив. Понякога групите пропускат някого — както са пропуснали вас, защото сте се намирали под лодката. Но това не е важно. Пропуснатите се издават сами, като показват, че си спомнят, но дори и да не се издадат, това не пречи на

изпитанията. Мозъците обаче на тези от нас, които работят за Дорчин, не се промиват. Когато енергията се изключи, ние заспиваме като вас. Но като се събудим, помним всичко. — Лицето ѝ се изкриви диво. — Ако само можех да забравя!

Бъркхарт каза недоверчиво:

— И всичко това само за да се продават стоки! Това сигурно е струвало милиони!

— Точно така — отвърна роботът, наричан Ейприл Хорн. — Но и Дорчин спечели милиони. И това още не е всичко. Ако той открие кодови думи, които ще накарат хората да действуват, смятате ли, че ще спре дотук? Смятате ли, че...

Вратата се отвори и тя не се доизказа. Бъркхарт реагира мигновено. Като си спомни за бягството на Дорчин, той вдигна пистолета.

— Не стреляйте! — заповяда със спокоен глас влезлият.

Това не беше Дорчин, а друг робот, неприкрито лъскав, без хитро измислената маскировка от пластмаса и козметика. Той каза с метален глас:

— Забравете всичко, Бъркхарт. Няма да постигнете нищо. Дайте ми пистолета, докато не сте направили някоя нова пакост. *Веднага* ми го дайте.

Бъркхарт яростно изрева. Тялото на този робот блестеше като стомана и Бъркхарт не бе изобщо уверен, че куршумите могат да пробият това същество и доколко ще го поразят, ако го пробият. И все пак му се искаше да опита...

Но изведнъж зад него се чу хленч и тропот — това бе Суонсън, изпаднал в истерия от страх. Той се хвърли върху Бъркхарт и го събори. Пистолетът отхвъркна настрана.

— Моля! — заговори несвързано Суонсън, проснал се пред стоманения робот. — Той едва не ви уби... моля ви, не ме бийте. Позволете ми да работя за вас като това момиче. Ще правя всичко, всичко, каквото кажете...

— Нямаме нужда от вашата помощ — произнесе гласът на робота.

Той направи две отмерени крачки, спря до пистолета... и го подритна — остави го да лежи на пода.

Простреляният русокос робот се обади безизразно:

— Опасявам се, че няма да изкарам дълго, мистър Дорчин.

— Изключете се, щом трябва — отвърна стоманеният робот.

Бъркхарт запримига.

— Но вие не сте Дорчин!

Стоманеният робот го погледна с дълбоко хлътналите си очи.

— Дорчин съм — рече той. — Но не от плът и кръв... само че в момента използвам това тяло. Едва ли пистолетът ви може да му стори нещо. Тялото на другия робот бе по-уязвимо. Не бихте ли прекратили вече тази безсмислица? Не бих искал да се принуждавам да ви причинявам повреди — вие струвате доста скъпо. Няма ли да седнете и да позволите на групите по поддържането да ви приведат в ред?

— Вие... вие няма да ни накажете, нали? — раболепничеше Суонсън.

Стоманеният робот нямаше изражение, но в гласа му се долови учудване.

— Да ви накажа ли? — повтори той вече по-силно. — Но как?

Суонсън потрепна като ударен с камшик, но Бъркхарт избухна:

— Привеждайте *него* в ред, ако ви позволи, но не и мен! Ще се наложи да ми причините доста повреди, Дорчин. Не ме е грижа нито колко струвам, нито колко труд ще отиде, за да ме сглобите отново. Сега излизам през тази врата! Ако искате да ме спрете, ще трябва да ме убиете. Иначе не можете да ме спрете.

Стоманеният робот направи крачка към него и Бъркхарт неволно се приготви за скок. Застанал в тази поза, той се олюляваше, готов за смърт, готов за нападение, готов за всичко, което може да се случи.

Готов за всичко освен за това, което се случи. Защото стоманеното тяло на Дорчин спокойно отстъпи встрани, заставайки между Бъркхарт и пистолета, но без да препречва вратата.

— Вървете! — покани го стоманеният робот. — Никой не ви спира.

Щом излезе през вратата, Бъркхарт рязко спря. Бе лудост от страна на Дорчин да го пусне! Робот или човек, жертва или щастливец — нищо не можеше да му попречи да отиде във ФБР или в кое да е закрилящо закона учреждение, стига да е извън „приятната“ империя на Дорчин, и да разкаже там своята история. Разбира се, корпорациите,

които плащат на Дорчин за резултатите от изпитанията, нямат понятие за вампирските методи, които той използва. Дорчин сигурно ги държи в тайна от тях, защото ако тази история се разчуе, това би означавало край. Излизането оттук вероятно означаваше смърт, но в този миг от лъже-живота си Бъркхарт не се страхуваше от смъртта.

Коридорът беше пуст. Бъркхарт намери прозорец и погледна навън. Пред него се простираше Тайлъртън — град сурогат, но на вид толкова истински и познат, че Бъркхарт почти повярва, че всичко е било само сън. И все пак това не беше сън. Дълбоко в душата си той бе сигурен, напълно сигурен, че вече нищо в Тайлъртън не може да му помогне.

Дали не беше объркал посоката?

Загуби четвърт час да търси пътя, но го намери — движеше се дебнешком из коридорите, ослушваше се за стъпки, съзнавайки напълно, че е безсмислено да се крие, тъй като Дорчин несъмнено е осведомен за всяко негово движение. Никой обаче не го спря и той намери още една врата.

Отвън това бе най-обикновена врата. Но когато я отвори и прекрачи прага, пред очите му се разкри невиджана гледка.

Преди всичко го заслепи светлината — блестяща, неправдоподобна, ослепителна светлина. Недоумяващ и уплашен, Бъркхарт примигна и отмести поглед.

Стоеше върху издатина от гладък полиран метал. На около десетина метра от него издатината рязко хлътваше надолу. Бъркхарт не се решаваше да се приближи до ръба, но дори от мястото си не виждаше дъното на зейналата пред него пропаст. От двете му страни, докъдето стигаше погледът, в ярката светлина се простираше бездната.

Нищо чудно че Дорчин му бе дал свободата така лесно! Извън завода нямаше накъде да върви! Но колко невероятна бе фантастичната бездна и колко немислими бяха тези стотици бели ослепителни слънца, грейнали над нея! Един глас се обади до него:

— Бъркхарт?

Ехото повтори името, заглъхвайки меко в бездната пред него. Бъркхарт облиза устни.

— Д-да? — изграчи той.

— Аз съм, Дорчин. Този път не робот, а Дорчин от плът и кръв и ви говоря чрез безкабелен микрофон. Е, видяхте ли сега, Бъркхарт? Ще

бъдете ли благоразумен да оставите групите по поддържането да се заемат с работата си?

Бъркхарт стоеше като парализиран. Една от подвижните планини, потънала в ослепителната светлина, се приближаваше към него.

Тя се извисяваше на стотици стъпки над главата му. Той гледаше внимателно върха ѝ и примигваше безпомощно от светлината.

Тя приличаше на...

Невъзможно!

Високоговорителят на вратата каза:

— Бъркхарт?

Той обаче нямаше сили да отговори. Чу се тежка въздишка.

— Виждам, най-после разбрахте — рече гласът. — Няма къде да отидете. Сега вече го знаете. Можех да ви го кажа и по-рано, но вероятно нямаше да ми повярвате, така че по-добре за вас бе сам да се убедите. В края на краищата, Бъркхарт, защо съм длъжен да възстановявам града точно такъв, какъвто е бил преди? Аз съм делови човек и правя сметка на разходите. Ако трябва да направя нещо в естествена големина, аз го правя. Но в дадения случай няма никаква нужда от това.

Бъркхарт безпомощно гледаше как от извисилата се планина към него внимателно се спусна малка скала. Тя бе дълга и тъмна, в края ѝ нещо се белееше, белите петна на пръстите...

— Горкият мъничък Бъркхарт — монотонно пропя високоговорителят и ехото закънтя из огромната бездна, която бе само една работилница. — Какво ужасно сътресение е за вас да разберете, че живеете в град, построен върху маса.

Бе сутринта на 15 юни и Гай Бъркхарт се събуди от собствения си вик.

Това бе чудовищен, непонятен сън, пълен с взривове, мъгляви нечовешки фигури и неописуем ужас.

Той потрепера и отвори очи.

Отвъд прозореца на спалнята му виеше глас, стократно усилен от високоговорител.

Залитайки, Бъркхарт отиде до прозореца и погледна навън. Във въздуха се долавяше необичаен за сезона хлад, по-скоро приличаше на октомври, отколкото на юни, но улицата имаше съвсем обикновен вид, като изключим камиона с високоговорителите, който паркира на бордюра на тротоара малко преди пресечката. Високоговорителите ревяха:

— Вие страхливец ли сте? Глупак ли сте? Да не би да позволите на банда политически мошеници да ви откраднат страната? НЕ! Ще изтърпите ли още четири години на подкупи и престъпления? НЕ! Ще гласувате ли за кандидатите на Федералната партия? ДА! *Вие непременно ще направите това!*

Гласът на говорителя пищи, понякога уговаря, заплашва, умолява, ласкае... но не млъква през целия, безкрайно повтарящ се ден 15 юни.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.